

George Alexe

MISTERUL ACTUALITĂȚII EMINESCIENE

La 15 Ianuarie 1850 vedea lumina zilei în satul Ipotești, de lângă Botoșanii Părintelui Theodor Damian, cel mai mare poet al Neamului nostru Mihai Eminescu.

S'au scurs de atunci 158 de ani, pe care îi aniversăm astăzi 12 Ianuarie 2008, și prezența lui spirituală ne copleșește încă, strălucind cu tărie, de dincolo de vreme, într'o aură de sfințenie națională. Mai ales, în ultimul timp, se vorbește tot mai insistent de "cultul lui Eminescu". Credem că nu este vorba de o simplă exagerare, dacă ținem seama și de unele temeuri literare în această privință și mai ales de misterul nemuritor al actualității eminesciene. Să fie oare acest mister un miracol creat de harul eminescian întru veșnica lui pomenire? Oricum, suntem tot mai mult convinși că acest miracol al misterului actualității eminesciene este unul și același cu miracolul misterului existențial al Neamului românesc, întruchipate amândouă de harul eminescian în opera lui nemuritoare.

Desigur, sunt întrebări permanente ale destinului nostru ființial și național, cărora Mihai Eminescu le-a răspuns înfiorat cu jertfa supremă a vieții sale, lăsându-le moștenire, nouă celor de astăzi, întru apărarea credinței noastre ortodoxe strămoșești și întru apărarea Neamului nostru și a hotarelor strămoșești care, în vremea noastră, nu mai corespund cu fruntariile dorului național și ale doinei eminesciene.

Aniversând 158 de ani dela nașterea lui Mihai Eminescu, ne apropiem de el cu sfială, ca de un altar al poeziei românești. "A vorbi despre poet, mărturisea Tudor Arghezi, este ca și cum ai striga într'o peșteră vastă... Nu poate să ajungă vorba până la el fără să-i supere tăcerea. Numai graiul coardelor ar putea să povestească pe harfă și să legene slava lui singuratică și delicată".

În câmpia literelor române, Mihai Eminescu este un munte fără cărări spre vârful lui, este un "Everest al lirismului", cum îl numește Perpessicius, "pe care generații după generații îl vor urca, fără ca

vreodată să ajungă până la creștetul încununat de soare și de ninsori. De aceea, Eminescu e greu de pătruns pe cărări obișnuite”.

Există o cale totuși. O cale miraculoasă care poate pătrunde până și misterul creației poetice. Se știe că orice act poetic de creație, dacă este autentic, se înscrie ca o mare experiență trăită. Prezența artistului este atât de puternică în opera lui, încât te îndoiești dacă, născându-se, el a murit vreodată. Ființa lui spirituală a rămas întregă în ființa operei lui literare, în versurile lui nemuritoare, unde se întruchipează adevărul de fiecare dată când îl citești.

Ca să-l descoperim pe Eminescu cel autentic, trebuie să mergem direct la opera lui, pentru a intra în legătură, prin comuniune și contemplație, cu prezența ființei lui spirituale. Dar orice contemplație presupune participare, acțiune. Și noi știm că ființa, teologic vorbind, nu se revelează decât în actul participării. Comuniune fără participare prin iubire nu există. Limbajul omenesc este prea sărac și nu poate să redea fidel efortul nostru de participare, care se împlinește doar apoteozat în momentul sublim al extazului, când atingem transfigurați ființa operei de artă în esența ei inefabilă. Pentru că, actul de creație, prin care ființa unei opere de artă este adusă la existență, este, la fel ca și opera în sine, un act de dragoste, adică de comuniune.

Considerând deci că orice act de creație este dragoste, că ființa unei opere de artă este în intimitatea ei dragoste, înseamnă că numai prin iubire putem să participăm, adică putem să intrăm în legătură cu ființa tainică a operei de artă, putem să atingem cu sufletul nostru ființa spirituală a artistului, prezentă peste vreme, în adevărata lui operă de artă.

Astfel, dragostea noastră de viață, de iubire și de frumusețe, de oameni și de firea înconjurătoare, se va întâlni, în versurile sale nemuritoare, cu dragostea lui Eminescu pentru viață, pentru frumusețe și iubire nețărnută pentru neamul și Țara noastră, dar mai ales pentru noi cei de astăzi. În această întâlnire a dragostei noastre cu dragostea lui Eminescu, în această tainică logodnă spirituală, vom sesiza adâncul operei eminesciene și vom rămâne extaziați de misterul prezenței lui spirituale, de ființialitatea comuniunii noastre sufletești cu el, prin revelarea eminesciană a sensurilor teandrice ale omeniei sale românești, pe care le contemplăm în opera sa nemuritoare.

Mergând pe această cale a comuniunii noastre sufletești cu el, vom descoperi pe marele nostru poet în toată autenticitatea existenței lui neprefăcute de biografi sau de comentatori. Dialogul nostru sufleteș cu el va fi cu atât mai însuflețitor și cu atât mai luminos, cu cât

aspirațiile lui vor da avânt creator aspirațiilor noastre naționale către lumină și libertate, către cultură și spiritualitate, în duhul teandric al tradițiilor noastre strămoșești.

Camil Petrescu vorbea despre ”cultul lui Eminescu”, ca despre o realitate careia nu i se mai poate sustrage nimenea, iar Academicianul Alexandru Rosetti afirma despre același cult ”că a devenit un bun al poporului”. Acest cult trădează legăturile noastre sufletești, ființiale, cu poetul îndrăgit și venerat de noi, dovedind cu evidența însăși cât de mult Mihai Eminescu a intrat în conștiința neamului nostru.

Părintele Gala Galaction spunea cândva că ”ceea ce ne impresionează și ne impune mai mult este imensul său patriotism. În privința aceasta, Eminescu trebuie pus alături cu cei mai mari, cu cei mai sfinți patrioți ai noștri”.

Îngenunchindu-și cugetul în fața lui Mihai Eminescu, și Tudor Arghezi declara despre Luceafărul poeziei românești că este ”Sfântul preacurat al ghiersului românesc. Din tumultul dramatic al vieții lui s’a ales un crucificat. Pentru pietatea noastră depășită, dimensiunile lui trec peste noi, sus și peste văzduhuri. Fiind foarte român, Eminescu este universal...”

Apelul la sfințenie, în sensul unei categorisiri supreme a poetului în cea mai înaltă zonă spirituală a desăvârșirii omenesci, ni se pare vrednic de reținut și de adâncit. Dealtfel, adevărata creație poetică nu este altceva decât o permanentă stare de sfințenie, adică de contemplație spirituală.

Evocând personalitatea lui Eminescu, marele nostru Caragiale, cu intuițiile sale profunde asupra sufletului omenesc, spunea, de asemenea, că ilustrul geniu al poeziei noastre naționale avea ”aerul unui sfânt tânăr coborât dintr’o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare”. Cu ochii minții parcă întrezărim în spusele lui Caragiale o adevărată imagine iconografică de erminie bizantină.

În acest sens și mărturia lui Vlahuță poate fi o dovadă. În ”Amintirile” sale despre Eminescu, făcea următoarea evocare: ”Mi se părea un zeu tânăr, frumos și blând, cu părul negru, ondulat, de sub care se dezvălea o frunte mare, palid la față, cu ochii duși, osteniți de gânduri, mustața tunsă puțin, gura mică și’n toate o expresie de-onespusă bunătate și melancolie. Avea glas profund, muzical, umbrit într’o surdină dulce, misterioasă, care dădea cuvintelor o vibrație particulară, ca și cum veneau de departe, dintr’o lume necunoscută nouă”.

Viața lui Eminescu a fost o nesfârșită, cumplită suferință și o jertfă. Apariția lui este unică. ”Rar se întâmplă ca un poet, arăta George Călinescu, să illustreze prin el însuși bucuriile și durerile existenței și, de aceea, multă vreme, dacă nu pentru totdeauna, Mihai Eminescu va rămâne în poezia noastră nepereche”.

Unul dintre cei mai competenți exegeți ai operei eminesciene, regretatul Tudor Vianu, afirma: ”Toate popoarele își aleg printre gloriile panteonului lor național pe acelea care le reprezintă mai bine: italienii pe Dante, englezii pe Shakespeare, francezii pe Voltaire, germanii pe Goethe, rușii pe Pușkin. Românii îi delegă lui Eminescu sarcina de a-i reprezenta în fața lumii întregi, fiindcă ei înșiși au dobândit în opera lui conștiința însuflețitoare a trecutului și a năzuințelor lor și le-a inspirat încrederea deplină în puterea lor de a îmbogăți prin creație originală cultura universală”. Și pe bună dreptate.

Dar calea ”sfințeniei”, ”cea strâmtă și cu chinuri”, cum scrie și la Sfânta Carte, pe care, în viață fiind, a trebuit s’o urce și Mihai Eminescu, spre a atinge acel vârf al lirismului românesc în universalitatea poetică mondială, ne îndepărtează, sau ne apropie și mai mult de Mihai Eminescu?

Răspunsul nu poate fi decât afirmativ. Numai cine se încumetă să facă această ascensiune spirituală, poetică, a sfințeniei creatoare, va descoperi adevărata cale spre Eminescu și va intra în comuniune cu el.

Numai atunci va înțelege, cucerindu-se pe sine, că Mihai Eminescu este sinteza spiritului nostru național, visul și aspirația noastră etnică, plenitudinea ideală a unui neam creștin ortodox, care a trecut înțelept prin istorie și s’a dovedit erou creator în cultură. Numai atunci, pătruns de misterul etern al actualității eminesciene, va înțelege adevărul dreptății noastre naționale pentru care și-a jertfit viața Mihai Eminescu.

Iată de ce, actualitatea lui Mihai Eminescu este și va rămâne, totdeauna permanentă în sufletul comunității românești celei de taină, și iată de ce, în fiecare an, la 15 Ianuarie, și mai ales acum, când aniversăm 158 de ani dela nașterea marelui nostru Poet Național, simțim cum adie peste întreaga suflare românească de pretutindenea un har eminescian al românismului integral, care transcende barierile și ideologiile de tot felul, literare, culturale, artistice sau politice, unindu-ne în aceeași aniversare națională a nașterii marelui nostru poet fără de moarte în spiritualitatea neamului nostru.

Desigur, aniversarea a 158 de ani dela nașterea lui Mihai Eminescu premerge simbolic 24 Ianuarie, ziua nașterii României moderne sub alt sfânt al comuniunii românești, Domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Dar și nașterea lui Mihai Eminescu și Unirea Principatelor Române, adică nașterea României moderne, se înscriu ca două evenimente cruciale, de-a pururi actuale, ale căror împliniri, în vreme și peste vreme, s’au dovedit providențiale în dobândirea independenței spirituale și naționale a României Mari.

Astfel, prin puterea harului său de poet național și creștin ortodox, Mihai Eminescu este adevăratul dezrobitor al sufletelor românești și făuritorul spiritual al României Mari, unită poetic în aceeași limbă națională, românească, transfigurată, dela Nistru pân’ la Tisa, de geniul eminescian.

Așadar, în încheere, cuvine-se cu adevărat ca, în fiecare an, la 15 Ianuarie, sufletele noastre, învăpăiate de dorul și de misterul actualității eminesciene, să se cuminece cu harul poeziei sale, întru purificarea de taină a ființei noastre naționale, și, mai ales, întru creșterea ei spirituală după chipul și asemănarea Sfântului nostru Mare Poet Național, Mihai Eminescu Românul!

Vă mulțumesc!

*(New York, Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă,
Simpozionul Aniversar: 158 de ani dela nașterea lui ”Mihai Eminescu”,
Sâmbătă, 12 Ianuarie 2008, 3:00 PM, la Consulatul General al României
la New York, 38 Street cu 3 Ave, în Manhattan, N.Y.)*

(* * *)